

Ott fõnn lakik mind, aki volt

■ A Teremtõ csodálatos törvénye igazgat körülöt-tünk és bennünk mindent. Tavasztól télíg, a kezdet-tõl a végig, a **születéstõl az elmúlásig** körbe fordul a világ. Mindennek rendje van. Ne borítsuk fel! Hi-szen csak akkor érezhetjük Dsida Jenõvel együtt, hogy „szép a világ, gyönyörû a világ, és nincs hiba benne!” – ha örvendünk a születõ életnek, ha nem akarunk gyermekként fel-nõttnek, öregként fiatalnak tû-ni, és nem látjuk félelmetes befejezésnek a halált.

TÓTH KRISZTINA ALTATÓ

Ezüst cipõben jár a Hold,
Kigyúl az égi lámpabolt.
Ott fõnn lakik mind, aki volt,
Kék függõnyön sok égi folt.

Aki volt, annak ott van ágya,
Ágya fejenél ég a lámpa,
Feje alatt a párna felhõ,
Mikor fény gyúl, az árnya megnõ.

Itt lenn is árnyékok a fák,
Aki elalszik, messze lát.
Aki ott fõnn van, messze néz,
Csurog le ránk a lámpaméz.

■ Japánban szeptember 15-e **az idõsek napja**. Nekünk sajnos nincs ilyen ünnepünk. Te hogyan ünnepelnéd meg? Ki családod legöregebb tagja? Rajzold le. Kérd, hogy meséljen a gyermekkoráról, és írd meg nekünk is.

■ Arra kérlek, ne légy oly ostoba, hogy lenézd az öregeket azért, mert már nem elég erõsek, gyorsak, ügyesek, nem értenek a számítógéphez, a mobiltelefonhoz, a divathoz. Meríts minél többször emlékeikbõl, tapasztalatukból, bölcsességükbõl és végtelen szeretetükbõl. Amíg van mibõl. **Szeresd és tiszteld** õket. Amíg van kit. Mert õk már útra készülõdnek.

■ **Öregek tanácsa** a honfoglaláskori jurtában. A régi társadalmak nem fél-re, hanem épp a középpontba állították az idõseket: az öreg, bölcs férfiak vezették a törzset, a falut.

■ Régen a magyar falvakban de más hagyományos közösségekben is több nemzedék élt egy fedél alatt. A nagycsaládban mindenkinek helye, feladata volt. A munkabírók keményen dolgoztak a mezőn, a ház körül, **az öregek** és a nagyobbacska gyerekek **vigyáztak a kicsikre**. A mesélő, játékot készítő, imádkozó nagyszülő, dédszülő nem volt teher, nem volt fölösleges. Tisztelet, szeretet övezte.

Vén emberből csúfot ne tégy,
Inkább szolgálatára légy.
Gondolj arra, hogy majd egyszer
Te magad is megöregszel.

■ Ha több asszony élt egy fedél alatt, **az parancsolt, aki a kenyeret dagasztotta**. Ám a bölcs anyós emberségesen bánt a menyével, hiszen tudta, hogy ereje fogytán azt kapja vissza a fiától, amit adott neki.

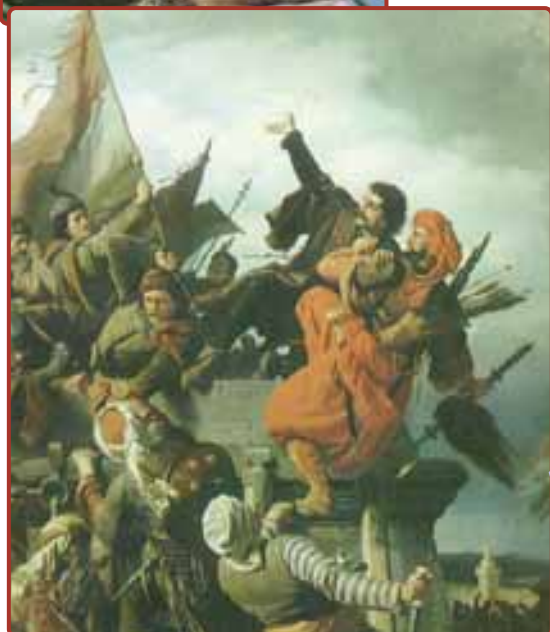
„Csak az egyik pokrócot tettem a nagyapó vállára, mert eszembe jutott, hogy amikor maguk is úgy megöregszenek, mint ő, s útra kell tegyem magukat, akkor legyen, mit az édesapámék vállára terítsek.”

Melyik magyar népmeséből való a részlet és az illusztráció?

■ Az afgán öregember arca **büszkeséget**, virágot tartó keze **szelídséget**, kutató szeme túlvilágba vetett **hitet** sugall.

■ Nem szomorú és félelmetes a halál annak, aki hisz a túlvilági életben, akit megtartó közösség, szokásrend vesz körül, és aki életét **másoknak szenteli**.

1456. Nándorfehérvár ostrománál Dugovics Titusz a törököt magával rántva a mélybe vetette magát.

1956. A forradalmat eltíró orosz tankokat a pesti srácok életük árán tartóztatták fel.

Soroljatok fel néhány magyar hőst, aki a közösségért áldozta életét.

■ „Érte jön egy madár, s csőrében elviszi.” (Csoóri Sándor) Az afrikai dagonoknál a munkaképtelen öregek az idősek kunyhójába költöznek, itt gondoskodnak róluk a fiatalabbak. Házikójuk homlokzatát sok-sok üreg díszíti, hogy a **madarak** oda fészket rakjanak, és ha eljött az óra, **lelküket az égbe röpítsék**. A magyar fejfákra is gyakran faragtak szomorúfűz csúcsán ülő madarat.

■ Népünk ősi hite szerint a Tejút nemcsak a Hadak útja vagy Csaba királyfi csillagösvénye, hanem a **Lelkek útja** is, amelyen a holtak megtérnek Teremtőjükhöz.

■ A temetési szertartás neve **végtség**, hiszen az élők igyekeznek méltó módon búcsúzni az elhunyttól. Ünneplőbe öltöztetik, virrasztanak, imádkoznak mellette, emlékére halotti tort tartanak, van, ahol sírjára is tesznek a finom falatokból. Útravalóul bibliát, olvasót adnak a kezébe. Őseink a férfi mellé temették fegyverét, lova bőrét, koponyáját, nyergét, kovát, taplót, az asszonyok mellé edényeket, a gyermekek sírjába játékot.

■ A **moldvai csángók** kezükben gyertyával, imádkozva, a siratóasszony énekét hallgatva virrasztanak a ravatal körül. Úgy tartják, minden asszonynak életében három embert világra kell segítenie, hármat meg kell keresztelnie, és három halottat meg kell mosdatnia.

■ A dél-amerikai **ica indiánok** a sír fölött növény ágára a köldökszinórt jelképező fonalat kötnek, másik végét pedig betemetik. Amikor a fonal szétbomlik, a lélek megtér őseihez.

■ A **hinduk** elégetett halottaik hamvait a szent folyóba, a Gangeszbe szórják. Szent embereik, az **aszkréták** a hosszú böjt miatt csontsoványra fogva, mozdulatlanul imádkozva igyekeznek minél inkább eltávolodni a földi létől, a bűnöktől.

■ Az egyiptomi fáraók számára egyenes falú, a maja királyok sírja fölé lépcsőzetes templomot, piramist építettek, amely az égbe vivő utat jelképezte.

■ Az ókori Egyiptomban a holttestet oly nagy gonddal és tudással balsamozták, tekerték gyolcsba, hogy több ezer éven át épen maradt az ember alakú koporsóban.

Mi rejt az egyiptomi szarkofág?

■ Az ókori görögök, rómaiak elhamvasztották, és urnában őrizték, vagy temették el az elhunytakat. Ez a szokás Távol-Keleten és a nagyvárosokban szerte a világon ma is él.

■ A keresztény Európában az uralkodók, főurak faragott kő vagy márvány koporsóját, szarkofágját a templomok falába, boltívei alá vagy díszes kriptába temették.

Hunyadi János sírja Gyulafehérváron

■ A magyarok ősi szokása a faragott fejfa (fófa) állítás, mely mintáival az elhunyról mesélt, és elkorhadt, mire kihalt az utolsó nemzedék is, aki még ismerte az alatta nyugvót. A katonák fejéhez kopjájukat szúrták le, innen a ma elterjedt kopjafa név. A régi magyar temetők a templomot vették körül, a katolikusoknál kereszt, a reformátusoknál fejfa állt a sírokon. A kő, a márvány idegen szokás, nálunk alig kétszáz éve terjedt el.

A szatmárcsekei emberarcú, csónakos fejfák a honfoglalás előtti kort őrzik

■ *A mi temetőink nem hirdetnek elmúlást, de életet, örökkévalót. Nem írjuk a fejfára, hogy meghalt ekkor s ekkor, de komoly, öreg betűkkel rárovódik az ősi írás: „Itt várja Jézusát...” A mi temetőnkbe nem halni mennek az emberek, csak stációt tartanak útban a feltámadás felé. – írja Kós Károly a kalotaszegi temetőkről.*

■ **Halottak napján** gyertyafényvel, virággal, imával emlékezünk elhunyt szeretteinkre. Illik ilyenkor gondoskodni a szegényekről is. Szeged környékén *mindön-szentek kalácsát, kódukalácsot*, a székely közösségekben egész kemencére való cipót, *Isten lepényét*, vagy *halottak lepényét* osztottak ki a szegények között.

Házaspár fejfája az erdőfülei temetőben

Csak várni hajnalt, holnapot, a folyónál egy csónakot, a révészt, mikor integet, az éjszakán hogy átvezet, és hinni, hogy van virradat, amely mindent visszaad, tudva, hogy itt legbelül nem maradtunk egyedül.

Mihályi Molnár László